

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izven nedelje in praznike. — Inzerati do 30 petič à Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inzerati petič vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru. Inzeratni davek posebel. »Slovenski Narod« velja letno v Jugoslaviji 144.— Din, za inozemstvo 300.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Dr. Gregor Žerjav mrtev

Včeraj ob petih popoldne je nenadoma umrl v Poljčah pri Begunjah na oslabeledosti srca minister v. p. in bivši narodni poslanec dr. Gregor Žerjav

Dies ater.

Na nesrečni četrtek pred Vidovim dnem je Gregor Žerjav izdihnil in prenehal s svojim delom. Ta datum ne pojde iz spomina.

Ocena njegovega dela bo pridržana zgodovinarju, ki se bo posvetil opisu one dobe našega miselnega razvoja, ko smo se obrnili proč od stare generacije in proč od Dunaja v zavestni nacionalizem in v demokracijo. Takrat bomo šele strme spoznali, koliko dolgujemo anonimnemu borcu, ki je bil pravi duševni vodja mlade generacije. Vodja velikega formata.

Ni bilo velike ideje, ki bi ne bila v njem naša svojega predstavnika in borca. Fraze ni poznal. Ko je šlo l. 1906/07 za demokratično volilno pravico, je bil njen pristaš. Ko so se stari naprednjaki temu še najbolj upirali, in ko je l. 1903 Srbija kronala Petra I., je bil v Beogradu. Idejam, odlikovanim v tej dobi, in identičnim z idejami francoske revolucije, je ostal zvest, uresničeval jih je. Bil je vodja narodno-radikalnega dijaškega pokreta, bil je Sokol, bil je ustanovitelj »Skale«, nosilec odpora proti staremu liberalizmu, klerikalizmu, oportunistu, polovičarstvu, avstrijstvu. Ozkosrčna Ljubljana tiste dobe ga ni mogla zlomiti. V Gorici je bil duša tamošnje delavne generacije, duša borbe za to mesto. V Trstu je poprijel za delo z novo močjo, in ko so leta 1914 vrgli prve žrtve v vlažne temnice ai Gesuiti, je bil Gregor Žerjav tudi tu med prvimi. Na ljubljanskem Gradu v šentpetrski vojašnici, v zaporih divizijskega sodišča, v internaciji v Gmundenu in Gradcu, v parlamentu na Dunaju, v Narodnem vijeću v Zagrebu, v Narodni skupščini v Beogradu, na deželni vladi v Ljubljani in potem kot poslanec in minister, vedno je delal za uresničenje ene ideje, obsegajoče vse druge: narodno in državno jedinstvo, demokracija in svoboda. Vidovdanska ustava je v najboljših določbah njegovo delo, iz globokega prepričanja, da bo ustava dobra, če se mrtve črke spremenijo v plodna dejanja, je glasoval zanjo. Tudi pozneje se ni nikdar dal speljati v razdiralno reakcijo, ker je videl napake tam, kjer so v praksi in v potvorbi duha ideje, na katerih je slonela Vi-

dovdanska ustava. Ko je bili ukinjena, ni žaloval za njo, temveč je takoj pričel iskati nove solucije.

Koliko je ta mož velikih idej opravil drobnega dela, tega si povprečnik ne more predstavljati. Bil je i borec i delavec, živ primer Masarykove maksime, da za domovino ne mri, marveč živi in delaj. Ženjalnost, nezlomljiva energija in več ko izjemna delavnost so se spajali pri tem možu v harmonično celoto. Z lica mu je sijala ta harmonija njegovega bivanja, združena s prodorno inteligenco in — dobroto srca.

Ta genialni mož idej, ta nezlomljivi borec in ta neumorni delavec je bil značaj, ki se ni uklonil ne pred terorjem nekdanje razžaljene reakcije v lastnih vrstah, ne pred terorjem klerikalizma, ki ga je sovražil in se ga bal; ne pred terorjem avstrijske policije in vojaškega sodišča, ne pred vsem onim, kar je potem sledilo. Kar je spoznal za pravo, to je branil brez idejnih kompromisov, katerih ni poznal niti priznal. Bil pa je obenem mučenik. Svetopisemski Job mu je podoben. Ne samo radi fizičnih tegob. Kakor je v vojni

artilerija delala z bobnečim ognjem, tako je bil zoper Gregorja od vseh strani odprt neprestan bobneči ogenj gorostasnih klevet in strastnih napadov. Niso mogli omajati niti njegove samozvesti, niti prepričanja, niti dobrote, ne volje. Le na najvišji vrh lete iz neba strele.

In bil je zvest. Ne le sebi, bil je vzor zvestobe napram stvari in napram prijateljem.

Na dan pred Vidovim dnem je izdihnil in prenehal s svojim delom. Za njim ostane odprta vrzel, kakršne ni zapustil noben slovenski politični voditelj.

Življenje in delo dr. Žerjava

Dr. Gregor Žerjav je bil rojen 12. novembra 1882 v Ložu kot sin sodnika Gregorja Žerjava. Pozneje se je družina preselila v Ljubljano. Po dovršeni srednji šoli v Ljubljani je odšel mladi Žerjav študirati pravo na Dunaj, kjer je započel v tamošnji »Sloveniji« boj za novo orijentacijo mlade slovenske inteligence. Bil je ustvaritelj in vodja znanega narodno-radikalnega pokreta med slovenskim dijaštvom, s čemer je začela nova doba v razvoju narodne in napredne misli v Sloveniji.

L. 1904 je vodil dr. Žerjav 80 slovenskih akademikov na kongres jugoslovenskega dijaštva v Beograd, kjer se je istočasno vršilo kronanje kralja Petra. V Beogradu je govoril dr. Žerjav na kongresu o novih smereh našega kulturnega in političnega življenja ter se vrnil v domovino še bolj prežet z jugoslovensko idejo.

Po dovršenih študijah je dr. Žerjav postal tajnik CMD in v času, ko je bila pozornost Evrope obrnjena na Balkan od l. 1908 dalje, pričel propagirati poleg kulturnega dela predvsem gospodarsko osamosvojitve. Kot odvetniški koncipient v Ljubljani se je 14. septembra 1909 poročil s hčerko postojnskega župana in bivšega državnega poslanca Lavrenčiča, Mileno, ki mu je postala idealna družica skozi vse poznejše življenjske viharje.

V neprestanih napornih javnih borbah se je v dr. Žerjavu razvila kal zavratne bolezni, ki se je ni mogel nikdar več docela otresti in ki je zdaj indirektno tudi zakrivila njegovo toliko prerano smrt. Iz Ljubljane je odšel iskat zdravja najprej v tirolski Meran, od tam pa koncem oktobra 1910 v Heluan v Egiptu, kjer je ostal preko zime do velike noči l. 1911.

Na zdravniški nasvet se je po povratku v domovino naselil v Gorici, kjer je preživel pod tamošnjim solničnim obnebjem in v družbi idealnih prijateljev in soborcev svoje najlepše dni. V Gorici sta se mu rodili hčerki Tanja in Nada, dvojčki.

Dr. Žerjavov duh ni mogel mirovati. Znova se je vrzel v javno življenje in postal vodilna sila jugoslovenskega krožka okoli »Vede« in goriskega političnega društva. Policiji njegovo delovanje ni ostalo prikrito. Policijski komisar Casapiccola

Kako živi delavstvo v Sloveniji

Številni mezdni in drugi pokreti ter stavke so znak, da še ne živimo v ustaljenih gospodarskih razmerah

Narodna strokovna zveza je praznovala lani, kakor znano, 20-letnico obstoja. Njen predsednik je g. Rudolf Juvan, podpredsednik dr. Joža Bohinjec, tajnik gosp. Vladimir Kravos.

NSZ ima, kakor skoro vse strokovne organizacije v Sloveniji, svoje prostore v palači Delavske zbornice. Tajnik Kravos je bil tako ljubezniv, da mi je na moja vprašanja podal naslednje informacije:

Koliko članov šteje NSZ in kako so organizirani?

Zelo košljivo vprašanje! Kakor vam ženska rada zataji nekaj let in pove manj, kot jih ima v resnici, tako bi vam jaz raje povedal več, kot jih imamo. Če bi bilo delavstvo bolj zavedno, bi bil odgovor na tako vprašanje kaj lahkak, tako pa gre težko iz ust. Po najnovejši statistiki, oziroma vplivnih članskih seznamov, šteje NSZ 3429 rednih članov. Svoje člane ima organizirane po 34 podružnicah: na Jesenicah, v Medvoh, Kranju, Strazhcu, Bohinjski srednji vasi, Ljubljani, na Viču, v Vevčah, Litiji (tu sta 2 podružnici), v Logatcu, Zagorju, Zireh, Cerknici, Ložu, Trbovljah, Trzinu, Hrastniku, Celju, Senovem pri Rajhenburgu, Gračnici pri Rimskih Toplicah, v Zidnem mostu, Laškem, Mariboru, Rušah, Fali, Prevaljah, Mežici, Črni, St. Pavlu pri Preboldu, Ptuj, na Sladkem vrhu, v Poljčanah in Slovenjgradcu. V nekaterih krajih imamo zaupništva in se snujejo nove podružnice.

Številka 3429 rednih članov pa ne predstavlja še vsega narodno zavednega organiziranega proletariata. Narodna strokovna zveza je baš v zadnjem času dala inicijativno za ustanovitev **Strokovnega sveta narodnih strokovnih organizacij**, ki ga tvorijo Narodna strokovna zveza, Udruženje jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev in Zveza društev privatnih nameščenecv Slovenije. Udruženje jugoslovanskih narodnih železničarjev, ki je tudi veča bivše tržaške NDO, šteje danes v Sloveniji nad 3500 rednih članov, celo Udruženje v državi pa nad 30.000 rednih članov. Zveza društev privatnih nameščenecv šteje blizu 2000 rednih članov, iz česar sledi, da imamo v narodnih strokovnih organizacijah v Sloveniji okoli 9000 rednih članov.

Kako imata organizirane svoje člane Udruženje jugoslov. narodnih železničarjev in Zveza društev privatnih nameščenecv?

Udruženje jugoslov. narodnih železničarjev, ki slavi letos svojo 20-letnico, ima tudi svoje podružnice skoro po vsej Sloveniji. Zveza društev privatnih nameščenecv pa ima organizirano članstvo v naslednjih organizacijah: Društvo rudniških nameščenecv v Trbovljah s krajevnimi skupinami v Trbovljah, Zagorju, Hrastniku, Laškem, Mežici in Rajhenburgu; Zveza delovodij in industrijskih uradnikov v Ljubljani s družstvi v Ljubljani, na Vrhniki, Jesenicah, v Kamniku in Kočevju; Društvo nameščenecv Kranjske industrijske družbe na Jesenicah; društvo odvetniških in notarskih uradnikov v Mariboru, Celju, Ptuj, in Murski Soboti; društvo nameščenecv Združenih papirnic v Vevčah, Goričanih in Medvoh; Savez apotekarskih saradnikov, sekcija Slovenije v Ljubljani; Društvo privatnih nameščenecv za Savinjsko dolino v St. Pavlu; Društvo privatnih nameščenecv za Meziško dolino v Guštanju; Društvo trgovskih in industrijskih nameščenecv v Ljubljani in komerno Organizacija praktičnih elektrotehnikov in strojnih tehnikov v Ljubljani.

Kakšno so v splošnem življenjske prilike delavstva?

Zopet košljivo vprašanje, na katerega je težko odgovoriti. Če bi vam odgovoril tako, kot mislim, bi mojega odgovora najbrže ne smeli priobčiti. Olepšavati pa ne maram. Pogledajte malo po naših revirjih in večjih industrijskih centrih, pa imate sliko, kakršna je v resnici.

Delavec preživlja danes morda najtežje čase. Dela velja zakonu o zaščiti delavcev, ki mu jamči osemurnik, pa 10, 12 ur na dan. Priljubljen je delati toliko ur, da več zasluži; za zaslužkom osem ur ne bi mogel živeti. Plače našega delavca so v splošnem minimalne. Nešteti pokreti lani in tudi letos jasno označujejo stanje našega delavstva. Narodna strokovna zveza je sodelovala skoro v vseh večjih delavskih pokretnih. Premotrite prav v zadnjem času razmere v Derwuschkov opokarni v Mariboru in dobite sliko o življenjskih prilikah in stanju našega delavstva.

Pripovedujem vam na splošno, ne da bi se dotaknil podrobnosti. Te dobite pri naši matici Delavski zbornici. Tam dobite take statistične podatke, ki kriče do neba. Za službe minimalne, pravna zaščita še bolj minimalna, stanovanja in hrana ter zdravstvene in kulturne prilike pa sploh pod minimalno.

Strokovna komisija za Slovenijo, velanjena v amsterdamski strokovni internacionali, je bila ustanovljena pred približno 25 leti. Njen prednik je g. Franc Jernežič, izvoljeni tajnik Jurij Stanko, tehnični tajnik in urednik »Delavca« pa znani delavski zisatelj Ivan Vuk. Leta mi je postregel z naslednjimi podatki:

Katero strokovno organizacijo so včlanjene v Strokovni komisiji in koliko članov štejejo?

Savez metalških radnika s 14 podružnicami, ki imajo skupno 2000 članov. Splošna delavska zveza s 15 podružnicami, v katerih je organizirano tovarniško delavstvo, ima 960 članov. Zveza živilskih delavcev (pivovarji, peki in mesarji) s 8 podružnicami mi 750 članov. Lesni delavci s 8 podružnicami 580 članov. Zveza rudarjev Jugoslavije s 12 podružnicami 890 članov. Oblašni delavci s 4 podružnicami 250 članov. Zveza monopolističnih delavcev 325 članov.

Strojniki in kurjači 90 članov. Organizacija hoteljskih, gostilničarskih in kavarniških uslužbenecv 200 članov. Organizacija tapetniških pomočnikov (šele pred kratkim osnovana) 45 članov. Ujedinjeni savez železničarjev Jugoslavije s 35 podružnicami 3750 članov in Privatni nameščenici s 10 podružnicami 600 članov. Skupno je torej organiziranih v Strokovni komisiji 10.440 članov.

Katera strokovna glasila imate?

Predvsem »Delavca«, ki izhaja 14- dnevno in ga tiskamo v 7000 izvodih, nadalje »Ujedinjenega železničarja« kot glasilo Ujedinjenega saveza železničarjev Jugoslavije in »Privatnega nameščenika« kot glasilo privatnih nameščenecv; oba zadnja lista prinašata prispevke tudi v srbohrvaščini.

Kakšen je položaj delavstva po posameznih strokah? Katero mezdno in druge pokrete ter stavke ste imeli od novega leta dalje?

Pravkar imamo mezdno gibanje živilskih delavcev v Ljubljani in Mariboru. Zahtevajo za 10 odst. večje plače. Mesarji se potegujejo za ureditev delovnega časa. Zaposleni so od zgodaj jutraj do poznega večera, njihove plače pa znašajo 500—1000 dinarjev mesečno, tako da so pravzaprav navadni hlapi. Pohvalno je treba omeniti mesarskega podjetnika Slamiča, ki plačuje svoje pomočnike po 1800 Din na mesec in se pomočniki ne počutijo tako brezpravne kakor pri večini ostalih mesarskih mojstrov.

Pri pekovski pomočnikih je v teku akcija, da se odpravi nočno delo. V Mariboru se je uredilo tako, da so nočno delo skrajšali. Kako se bo položaj dokončno uredil, se še ne ve. Vse je odvisno od tolačenja uredbe o odpiranju in zapiranju obratov. Nočno delo ni le v pogubo pekam samim, temveč tudi obrti in kozumentom. Utrujenost pekov ne more dobro vplivati na higijeno peke, ki bi morala biti zanjama. Znano je radi prenapornega nočnega dela veliko število tuberkuloze pri pekovski pomočnikih. Njihova plača je kaj skromna: 350—500 Din tedensko in kg kruha dnevno. Pri manjših pekih znaša plača 100—120 Din tedensko. Brezposelnost je bila velika, zlasti pozimi.

Prav te dni so v mezdno gibanju opokarski delavci v Derwuschkov tovarni v Lajtersbergu pri Mariboru. Do sedaj so imeli na akord 90—150 Din tedenske plače. Zahtevajo, da se jim zviša za 30—40 odst. Uspeh je do sedaj delen. Ker so vsi delavci — 200 po številu — organizirani, je pričakovati popolnega uspeha.

V mezdno gibanju so tudi delavci pri običajnih podjetjih v Mariboru, 400 po številu. Pred dvema mesecema je bila sklenjena na okvirna pogodba, sedaj pa gre za specialne pogodbe v posameznih podjetjih. Minimalne plače znašajo v splošnem: za kvalificirane delavce 7 Din na uro, za pomožne 6 Din, za vse ostale 4 Din. Plače se jim z leti zvišujejo, obenem s povišanjem v višje kategorije.

V kemični tovarni v Mostah smo imeli takisto mezdno gibanje. Uspeh je delen: plače se ne povišajo, pač pa se uredi delovni čas. Tovarna zaposluje 142 delavcev, ki zaslužijo dnevno 37—53 Din. Sedaj se bo uvedlo tudi starostno zavarovanje.

V cementni tovarni v Mojskranju, ki zaposluje 120 delavcev, je doseglo nedavno mezdno gibanje povišanje plač od 3—4 Din na uro za 12—14 odst. Obenem je bila sklenjena kolektivna pogodba. V tej tovarni so vsi delavci organizirani.

V tovarni gumiljevih izdelkov Vulkan v Kranju, kjer je zaposlenih do 125 delavcev, mezdno gibanje še traja. Delavci zaslužijo na akord tedensko 200—320 Din. Zahtevalo 30—40 odst. povišek in kolektivno pogodbo. Polovico delavcev je organiziranih.

Steklarji so dosegli lani po večmesečni stavki delen uspeh. Sedaj zahtevajo, da so posamezni izdelki tarifirajo in da dobe posebno vročinsko doklado 10—15 odst. na plačo, ki znaša pri nekvalificiranih delavcih 30—35 Din dnevno. Mezdno gibanje se razteza na vse steklarne v državi. Kakor znano, sta v Sloveniji dve steklarni v obratu: v Hrastniku, kjer je zaposlenih okoli 300 steklarjev, in v Rogški Slatini, kjer jih je zaposlenih 150. Organiziranih jih je tri četrtine.

Kemični delavci v Hrastniku zahtevajo novo kolektivno pogodbo. Staro so z novim letom ukinili, ker je hotela uprava odvzeti delavstvu kurivo in druge ugodnosti. Delavci, do 120 po številu, zaslužijo 32—40 Din dnevno. Pred mezdno gibanjem so tudi kemični delavci v Celju, ki zaslužijo do 45 Din dnevno.

Delavci v tovarni za dušik v Rušah zahtevajo uvedbo starostnega zavarovanja. Tovarna zaposluje okoli 450 delavcev. Njihove plače znašajo 200—350 Din tedensko. Delo v tovarnah je skrajno naporno in strupeno.

Med usnjarskim delavstvom v Šoštanj vladala velika brezposelnost, ker nima tovarna naročil. Pozimi obratuje 3—4 dni v tednu. Delavci je okoli 400, ki prejema po 220—300 Din tedensko zaslužka. Vsako mezdno gibanje je spričlo brezposelnosti skoro zastoj. Isto velja za Petrovijo v Ptuj, kjer je zaposlenih 200 delavcev, ki delajo na akord in zaslužijo 150 do 200 Din.

V tekstilnih tovarnah v Trzinu in v Litiji, kjer je zaposlenih po 1000 delavcev in delav, je položaj še kolikor toliko znošen. Drugače je v tekstilni tovarni v Kranju, ki zaposluje nad 2000 delavcev in delav. Vsi ti se rekrutirajo s kmetov in so zadovoljni s skromno plačo 250—350 Din na uro za pomožne moči. Vsi kvalificirani delavci in predelavci so inozemci, ki zaslužijo po več

tisočakov na mesec. Žal, da ni nobenega stremjenja, da bi se naši delavci izvežbali za kvalificirane. Mezdna gibanja zaenkrat ni še nobenega. Radi žalostnih razmer v tej tovarni smo že opetovano intervenirali pri oblastih.

V papirnicah v Medvoh, Goričanih in Sladkem vrhu pri St. Ilju, kjer je zaposlenih po 200 delavcev, znašajo plače 3 do 6 dinarjev na uro. V Vevčah je zaposlenih, kakor znano, 500 delavcev.

Čevljarjev in usnjarjev imamo samo v Ljubljani čez 400. Njihove plače znašajo 150—250 Din tedensko. Mezdna gibanja ni, ker gospodarji ne trpe organizacije. Čevljarski delavci v mali obrti so imeli pogodbo in tarifo, ker pa mojstri nimajo dela, čevljarskim delavcem oboje prav nič ne hasne.

Natakarji streme po uveljavljanju revirnega sistema. Ves njihov zaslužek obstoji namreč iz »miloščin«. Po revirnem sistemu naj bi vsak natakar ne samo stregel gostom, temveč tudi kasiral denar, kakor je to v veljavi že v vseh modernih državah. Proti temu so kajpak vsi plašilni natakarji, ki imajo masne zaslužke kljub temu, da imajo fiksne plače komaj po 100 Din na mesec.

Enako kakor kavarnarji tudi gostilničarji nimajo s personalom režije, ker ga plačajo gostje. Pri ženskah je na ta način le en korak do prostitucije.

Služkinje v hotelih so plačane slabše od navadnih služkinj, ker zaslužijo komaj 150 do 200 Din na mesec. Portirji, sobarice in strežarji dobe le napitnico. V letoviščih so ponekod pričeli pobirati zanje 10 odstokov od vsakega računa. S tem pa jim je že zopet malo pomagano, ker ne dobe izplačanih vseh odstokov.

Zanimivo je, da znaša mesečni zaslužek jelošev 400 Din, vinošev 200 Din, prvih kuharjev 2000—4000 Din, drugih kuharjev 1500—3000 Din, salutaric 600 Din in pekovi slaščičarjev 1500—2000 Din. Delovni čas znaša pri vseh po 16 ur.

Med mizarskimi pomočniki, ki jih imamo v Ljubljani 500 in v Mariboru 200, vladajo kljub dobri konjunkturi velika brezposelnost. Mezdna gibanja radi tega ni. Zaslužek znaša 3,50 do 7 Din na uro.

Velika brezposelnost je tudi med oblašnimi delavci, ki jih pošiljajo vsako leto na brezplačne dopuste.

Med monopolističnimi delavci je gibanje za uveljavljanje dobrega pravilnika.

Strojniki in kurjači spadajo pravzaprav h kovinarjem, a so posebej organizirani, ker jih loči od kovinarjev okolnost, da odgovarjajo v primeru nesreče za celo podjetje. Ponekod so nastavljeni za strojnike nekvalificirani delavci, ki delajo za polovični zaslužek, dočim opravljajo pravi strojniki manjredno delo in so zato tudi slabše plačani. Organizacija hoče, da se uvede tečaj za nadstrojnike, ker so ti navadno inozemci.

Kovinarji na Jesenicah — okoli 2500 jih je — so v mezdno gibanju: zahtevajo enkratni nabavni prispevek. Plače znašajo 3—10 Din na uro, dela se 8 ur v 3 izmenah.

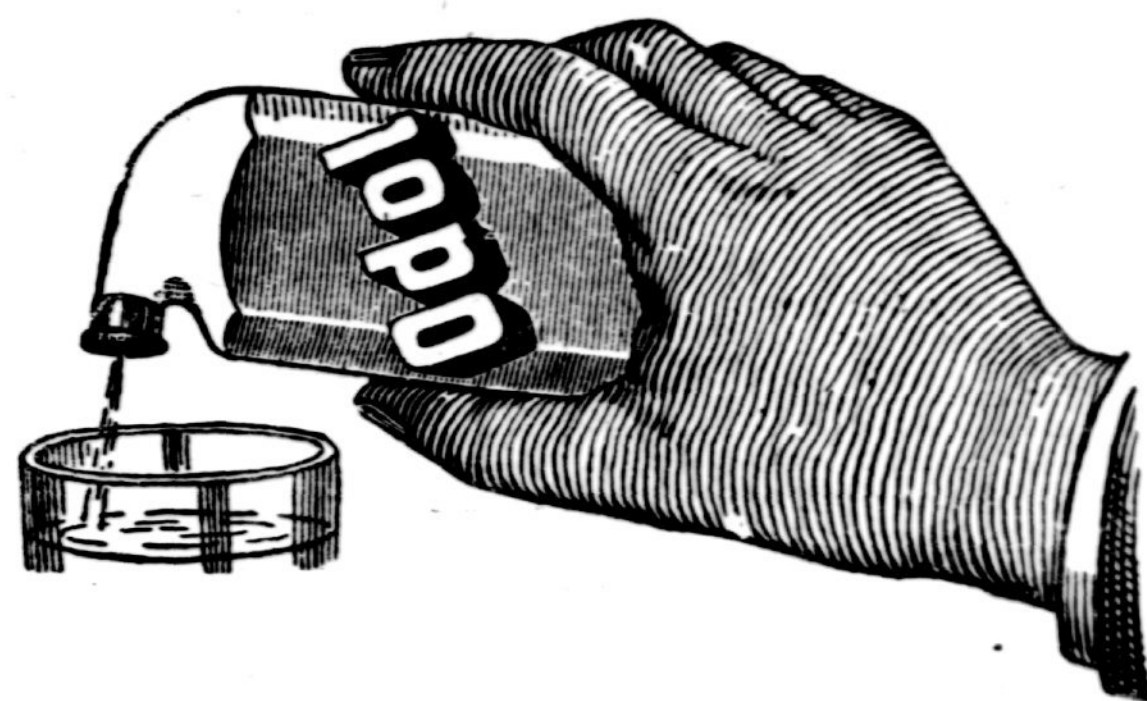
Uspehi naših bodočih glasbenikov

Štiri javne produkcije gojencev državnega konservatorija v Ljubljani.

Po običaju vseh resnih glasbenih šol je tudi naš konservatorij s svojimi gojenci stopil ob sklepu šolskega leta pred javnost, da pokaže plod dela svojih učiteljev in gojencev. To je konservatorij storil sicer vsako leto, a v tako širokem okviru kot letos, še ne. Gojenci so nastopili v štirih javnih produkcijah: v petek 21. t. m. pod naslovom »Večer moderne glasbe«, 22. in 24. t. m. pri komornem večeru in 27. t. m. v sklepni produkciji. Skupaj je bilo 33 nastopov z okoli 30 gojenci, od katerih so nekateri nastopali po večkrat samostojno, ali kot »memlevalci« ali v ansambelskih skupinah. To so bili gojenci vseh letnikov, katerim so bili učitelji: za violino g. Slais in Jeraj, za čelo g. Beran, za solopetje g. direktor Hubad, g. Wistinghausenova, Foedranterpogova, g. Betetto, za klavir g. Smalč, Švajgerjeva, g. Janko in Anton Ravnik, za kompozicijo g. Osterc, za komorno glasbo g. Slais in za orkester gojencev g. Polič. Živo, zdravo delo učiteljev je rodilo istokrat plod in vsi, ki so prisostvovali produkcijam — in teh je bilo zelo mnogo — so se mogli prepričati, da je pri nas muzikalno delo v večini in krepih rokah ter da je zelo razveseljiva tudi bodočnost naše muzikalne produkcije.

Rekel bi, da so skoro kar nenadoma izrasli iz navidežno neplodnih tal povojne dobe mladi ljudje, ki bodo v kratkem času naši mladi novi muziki utrlj pot z energično roko in smotrenim delom v svet. In vsakdo, ki ima pošteno srce in ljubezen do naše muzikalne umetnosti, jim mora pri tem težkem, vendar vselem delu brez malenkostnega dlakocepstva, brez filistrskega tehtanja in tuhtanja pomagati ter se veseliti njihove odločne volje in njihovih uspehov. Konservatorij, ki razpolaga s tako delavnimi in naprednimi močmi, kot so prej omenjeni glasbeni učitelji, in s tako nadarjenimi gojenci, sme z največjo odločnostjo apelirati na vsestransko podporo tako pri državi, kot pri javnosti. Žal pa, kakor sem čul iz ust nekega točno informiranega tovarniškega muzika, tam doli morda mnogi ljudje nimajo jasneja pojma o tej naši najvišji glasbeni šoli in ji odrekaajo državnost in veljavnost na nji položenih državnih izpizov. Skrajni čas je, da se vse to razbistri.

Na večeru »moderne glasbe« so nastopili gojenci Krmpotič Joška (klavir, I. l.), Mlekus Mar. (solopetje, IV. l.), Lipovšek Mar. (kl. I. l. viš. š.), Šušteršič V. (II. l. viš. š.), Vedral Lj. (solopetje, VI. l.), Šivic

Ono, kar Odol

posebno odlikuje nad ostalimi sredstvi za nego zob in ust, je njegova čudovita lastnost, da prevleče usta po izpiranju z mikroskopično tanko, ali gosto antiseptično slogo, ki se še dolgo potem vzdrži.

To trajno delovanje, ki ga ne zmore noben drug preparat, zasilgura onemu, ki dnevno uporablja Odol, gotovost, da so njegova usta zares zaščiteni pred učinkovanjem gnilobe in razkrajnja, ki uničujeta zobe.

Odol je v resnici dober.

Akordanti zaslužijo nekaj več od običajnega zaslužka.

Kovinarji pri Vijaku v Ljubljani zahtevajo ureditev meznega razmerja. Kovinarji v Kamniku, ki so se borili za višje meze, kakor znano, niso uspeli.

Tovarna Saturnus v Ljubljani je najmodernejše urejeno podjetje pločevinaste industrije. Zaposluje okoli 500 delavcev, večina žensk, ki zaslužijo od 280 do 12 Din na uro. Tovarna daje delavstvu delovno obleko in skrbi za reden letni dopust svojega uslužbenstva.

Strojne tovarne in livarne zaposlujejo 270 delavcev, plače znašajo od 4—9 Din na uro, akordanti zaslužijo do 30 odst. več. Zaposlitev je pod novim vodstvom precej stalna.

V industrijski kovinarski stroki na splošno ni brezposelnosti. Brezposelnosti so le oni pomočniki, ki so se izučili pri obrtnikih, katerih kvalifikacije so za sedanjí delovni trg nezadostne.

Položaj rudarskega delavstva je obupen. Plače so po zadnji zlomljeni stavki padle na 700—900 Din mesečno.

Nenastavljeno osebo pri železnici, ki ni pragmatizirano (progovni in skladiščni delavci ter oni, ki delajo na uro) žive prav tako v obupnih razmerah. Zaslužek znaša do 900 Din na mesec. Starostnega zavarovanja ni. Če gre delavec danes po 40 letih garanja v pokoj, dobi 600 Din pokojnine, čeprav je plačeval v provizijski sklad prispevke v zlati valuti. Prav te dni 28. in 29. t. m. se bo vršila v Beogradu anketa radi novega pravilnika, po katerem bosta regulirana starostno zavarovanje in zaslužek prizadetega delavstva, okoli 7000 po številu. Na anketi se bo obravnavala tudi regulacija bolniške blaginje in delovnega časa.

izredno obširnega, naravnost fenomenalnega glasu Golob Franja ter violinist, sicer še zelo mladi, a od lani do letos zelo napredovavši Prevoršek Uroš. Slišali smo kompozicije Backa, Borodina, Scotta, Szymanovskega, Mozarta, Nicolaja, Gottermanna — izvrstna šola g. Berana nam daje čimdalje več spretnih čelistov — Rossinija, Chopina itd., torej zopet program najraznovrstnejšega kova.

Komorni večer, za katerega je žrtvoval mnogo dragocenega časa in truda g. Slais, nam je v kvartetu gojencev Stanič Franjo, Pfeifer L., Šušteršič V. in Leskovic B. podal v spomin 100-letnice Schubertove smrti godalni kvartet v a-molu, op. 29, v spomin 25-letnice Dvořakove smrti pa godalni kvartet v f-duru, op. 96. Greh bi bil, če bi bil kdo pri tem resnem in poglobljenem izvajanju pikolovec. Upajmo le trdno, da nam končno vendar ti marjivi in vztrajni ljudje ustvarijo dolgo zaželen godalni kvartet, ki ga v tako resnem formatu med nami še nismo imeli. Gotovo dorastejo v spoštovanja vredno umetniško celoto. Leskovic pa je zopet nastopil kot čelist-solist s Chopinovo sonato v g-molu. Izvajanje šteje njemu in njegovemu učitelju v veliko čast.

Včerajšnja sklepna produkcija je privabila v Filharmonijo toliko poslušalstva, da ni bilo dobiti za vse ljudi prostora. Na tej produkciji so nastopili izmed solistov tenorist, ali bolje tenoralni baritonist Gostiš Josip z tekmoševom iz Wagnerjeve opere Mojstri pevci Norimberški, Božica Novaković, odlična pianistka s Skrijabinovo, ne baš zelo zanimivo Sonato-fantazijo. Meze Ana je pela dalje arijo Marje iz opere R. Korsakova Carska nevesta, Pfeifer Leon je igral na violini Čajkovskega »Molanholično serenado« ter Milojevičevo »Srpsko igro«. Ena sama točka bi bila nemara dovolj. Pfeifer se je že večkrat afirmiral kot eden izmed naših najboljših violonistov. Tako tudi sedaj, Sivic Pavel je prinesel široko Novakovo skladbo »Morje« iz cikla »Pauca, Marjan Rus pa je zapel bolešno občuteno Ukmarjevo »Molanholično« ter širokopotezno Loewejevo balado »Nočna parada«. Solopence sta spremljevala, kakor tudi že pri prejšnjih produkcijah neumorna Lipovšek in Sivic.

Zelo dostojno je vse produkcije zaključil pomnoženi orkester gojencev pod vodstvom g. Mirka Poliča. Pokazal se je v vlogi spremljevalca ter v samostojni izvedbi, v obeh slučajih s skladbami, oziroma odlomki iz del Dvořaka in to v spomin na 25-letnico smrti velikega češkega komponista. Močan vtis je napravil to pot zopet nastop Golobove Franje, Marijana Rusa in Sivec Josipine. Golobova mirna, z lepo izravnanim glasom, Rus junaški, morda prejunaški, Sivec z lepimi višinami a zelo nemirna, vsi trije ponos svojih učiteljev. Poslednja točka pa je bila »Holoubek«, simfonična pesnitev, lepo, zaokroženo izvajana, ki je dala slutiti, da se bo rigorozni selekciji sodelujočih konservatorijskih orkester pod večim in še bolj obširnim vodstvom kot včeraj (zlasti kot spremljevalec) razvil kmalu v lepo umetniško enoto. —

Beležnica

Danes: Petek, 28. junija 1929; katoličani: Vidov dan; pravoslavni: 15. junija; Vidov dan.

Jutri: Sobota, 29. junija 1929; katoličani: Peter in Pavel; pravoslavni: 16. junija, Tihon.

DANASJNE PRIREDITVE

Kino Matica: Tobogan.

Kino Ideal: Fantom pariške opere. Razstava grafičnih tehnik v muzeju Juniorski nogometni turnir na igrišču SK Ilirije.

PRIREDITVE NA PRAZNIK.

Kino Matica: Tobogan.

Kino Ideal: Fantom pariške opere. Glasilo slavje ob 11. pred Mestnim domom, ob 15. na Kongresnem trgu. 10-letnica proslave ZSK Hermes. Hermes — Zeleničar: Primorje Zeleničar (Zagreb). (Igrišče Ilirije.)

DEZURNE LEKARNE.

Danes: Trnkoczy. Mestni trg. Ramor.

Jutri in v nedeljo: Leustek, Resljeva cesta, Bohinc, Rimska cesta.

KDOR OGLAŠUJE, TA NAPREDUJE!

Brez posebnega obvestila.

V neizmerni žalosti naznanjamo pretužno vest, da je naš iskreno ljubljeni, predobri oče, predragi brat, stric, zet in svak, gospod

dr. Gregor Žerjav

minister v pokoju i. t. d.

v četrtek, dne 27. junija 1929, ob 17. uri v Poljčah na Gorenjskem nenadoma preminul.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v nedeljo, dne 30. junija 1929, ob 11. dopoldne v Ljubljani izpred Kazine, Kongresni trg št. 1, na pokopališče k Sv. Križu.

Prosimo tihega sožalja.

V LJUBLJANI, dne 27. junija 1929.

Tanja, Nada, Borut,
otroci.

Alfonz Žerjav, polk. v pok., Berta Počkar roj. Žerjav,
brat. sestra.

Josip in Marija Lavrenčič,
tast in tašča.

Vsi ostali sorodniki.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

Usem svojim članom sporočamo pretresujočo vest, da je v četrtek 27. junija ob 17. v Poljčah umrl naš ustanovnik, gospod

dr. Gregor Žerjav

minister v p.

Pogreb bo v nedeljo 30. t. m. ob 11. u Ljubljani.

Svojemu idejnemu utemeljitelju ohrani za vedno svetel spomin

„Vođnikova družba“

U Ljubljani, dne 27. junija 1929.

Naznanjamo pretužno vest, da je predsednik Narodne tiskarne, gospod

dr. Gregor Žerjav

minister v pokoju itd.

v četrtek, dne 27. junija 1929 ob 5. uri popoldne preminul. Za njegovo neutrudljivo sodelovanje ga ohranimo v toplem spominu, zavedajoč se, da nam je kruta smrt zadala nenadomestljivo izgubo.

Pogreb bo v nedeljo ob 11. uri dopoldne izpred Kazine, Kongresni trg št. 1, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 27. junija 1929.

Upravni svet Narodne tiskarne.

Gramofonisti!

Na mnogobrojna vprašanja glede zamenjave rabljenih plošč izjavjam, da sprejemam do **1. septembra t. l.**

tudi druge, ne pri meni nabavljene plošče pod pogoji, razvidnimi iz moje okrožnice. Po 1. sept. bom zamenjava le plošče, dobavljene iz moje trgovine; te so označene s kontrolno znamko moje trdke. — Vabim Vas, da izrabite nudeno ugodnost. Zamenjajte Vaše stare plošče za nove, pomnožite Vaš repertoar z najnovejšimi posnetki. V moji, moderno ureni specialni trgovini imate **najobširnejšo izbiro najnovejših, na popolnoma nov način električno posnetih umetniških plošč; vsaka plošča šlager.** — Kdor ni prejel okrožnice, naj jo po dopisnici zahteva. Vabim vsakega izteresa, da si sam gleda mojo zalogo, **ka era ni samo na papirju velikanska; videl bo na stotine raznovrstnih aparatov in veliko tisočev različnih plošč.** — Moje blago je kvalitativno in v ceni brez konkurence.

Centrala za splošno gramofonijo

„GRAMOFON“ A. Rasberger
Ljubljana, Miklošičeva 34

Specijalna veletrgovina gramofonov, plošč in nadomestnih delov. Moderno urejena delavnica za popravila.

1389

Neprijeten duh ust

je zopr. Zobje elabe barve kvarijo najlepši obraz. Obe hibi odstranite pri enkratni uporabi krasno osvežujoče Chlorodont-paste. Zobje dobijo krasen sijaj elonovine, posebno pri uporabi zobčaste ščetke, ker ista čisti zobe tudi na njih stranicah. Gnili ostanki jedi med zobmi, ki povzročajo neprijeten duh ust, se s tem temeljito odstranijo. Poskusite najprej z malo tubo. Chlorodont ščetka za otroke, za dame (mekke ščetke), za gospode (trde ščetke). Pristno samo v originalnem modroselenem omotu z napisom Chlorodont. Dobiva se povsod. — Leo-Werke A. G., proizvodnja in zastopstvo na Jugoslaviji: Tovarnice Zlatorog, Maribor. 7

Dvokolesa najboljših svetovnih znamk v veliki izbiri zelo poceni. Najnovejši modeli otroških vozičkov, od preprostega do najljepšega, in igrači vozički v zalogi. Več znamk šivalnih strojev najnovejših modelov, deli in pnevmatika. Ceniki franco. Prodaja na obroke.

«TRIBUNA» F. B. L. tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska c. 4.

PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG D. L.
LJUBLJANA

prodaja po najugodnejših cenah in samo na debelo:

PREMOG domači in inozemski za domačo kurjavo in industrijske svrhe
KOVAŠKI PREMOG vseh vrst
KOKS tovarniški, plavžarski in plinski
BRIKETE

Prometni zavod za premog d. l. v Ljubljani, Miklošičeva cesta šte. 15/1

SLOVENSKA ŽENA IN DEKLE!

Poslužuj se za poletje Dečvinega narodnega vzorca

Nageljna, roženkravta, rožmarina 1387

Underwood pisalni stroj uživa svetovni sloves

Preko 2,000,000 strojev v rabi. Najbolj vpeljan v uradih! Na zalogi pri **Lud. Barača, Ljubljana, Šelenburškova ulica šte. 6**
Telefon šte. 2980

Zanesljiv pomoček za nego las

Z rabo na novo iznajdene francoske pomade «MISEL» se ustavi izpadanje in sivine las, povrnejo se izgubljeni lasje, odstranijo se vsi pojavi, ki zaradi njih lasje izpadajo in sive. Uspeh je zanesljiv pri 60 do 160 gramih, kakor so so že komu dali časa sive ali izpadali lasje.

Cene s dostavitvijo vsakemu naročniku na dom: 60 gr 115 Din, 80 gr 150 Din, 100 gr 185 Din, 160 gr 290 Din.

Vsakemu naročniku priložimo garancijo za popoln uspeh za ta lek. Za slučaj, da bi ne bilo uspeha, vrnemo denar in poravnamo vse stroške.

V tuzemstvo pošilja po povzetju Depo za Jugoslavijo pomada «MISEL».

Beograd Vasina 9. — V Beogradu prodaja lekarna Delini, Knez Mihailova 1

Naznanilo preselitve.

Svečarna J. Kopač & Co. Ljubljana VII,

javlja vsem svojim cenj. odjemalcem, da se je preselila v svoje lastne tovarniške in pisarniške prostore na

Celovški cesti št. 32

(ob grišču S. K. „Mirija“) nasproti gor. kolodvoru

Brzojavni naslov: Svečarna Kopač.

Telefon 2950.

Makulturni papir

kg à Din 4[—]

prodaja unazaj «Slov. Naroda»

Perilno blago za damske in otroške obleke z znamko

„Indanthren“

obdrži barvo v perilu in na solcu. Dobi se

pri **A. & E. Skaberne**

NAJBOLJSE TAMBURICE

čarkaškega in sremskega sistema izdelane in izposilja ob jamstvu

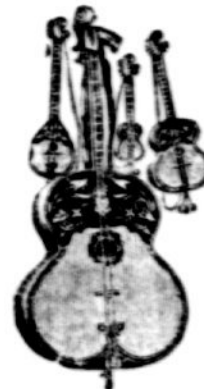
stara hrv. tovarnica tamburic

Stjepan M. Gilg

Sisak 610

Kačićeva ulica 174 (Hrvatska)

Cenovnik tamburic pošljem na zahtevo zastonj. Odlikovan z dvema zlatima kolajnama.

„JAVA“ pšenična kava
je izvrstna, zelo redilna in okusna.

Zahtevajte jo pri vseh trgovcih! Razpošiljamo jo tudi po pošti v zavojih po 5 kg za 70 Din, če se denar naprej pošlje ali pa po povzetju za 75 Din. Povzete je 5 Din dražje. Poštnino plačamo mi. Vsakemu 5 kg zavoju „Java“ pšenične kave je kot darilo priložena lepa skodelica za kavo. Kdor pošlje 2 Din v z. amikal. dobi vzorec 100 gramov „Java“ pšenične kave poštnino priloženo. Sprejememo za vsak večji kraj zastopnika.

PRIZNA KAFE „JAVA“ K. D. BEograd, Lomina ul. 11.

GRITZNER, ADLER in KAYSER

šivalni stroj, ter kotlesa so najboljša v materialu. Lepe opreme, ugodni plačilni pogoji. Istotam svicarski pletilni stroj „DUBIED“ edino pri

Josip Petelinc, Ljubljana

in vodil, poleg Presega, po pošti in na obroke.

Čisti obraz 135.
in pomlajenje. Vaša koža postane mladeniško sveža in bela kot ovet. Ogrci, mozolji, rube, pege, rdeč nos, brazgotine, solnčne pege, rumene in rjave pege.

Pred uporabo - Po uporabi

pege vsled vročine

izginejo takoj in zanesljivo z uporabo lepotilne kreme „EROS“. „Eros“ služi v dosego in ohranitev lepote obraza, vratu in rok. Ohranja lepoto do najvišje starosti pod jamstvom. Zdravniško priporočano. — Dolgujem Vam veliko hvaležnost. Dosegla sem vidno olajšanje obraza v 24 urah, piše gospa dr. M. Glanze n. d. — Sijajno preizkušeno pri damah in gospodinjski vsake starosti. Cena Din 16.—, 3 lončki Din 34.—, 6 lončkov Din 55.—.

Dr. Nikol. Kémeny, Košice, poštni predal 12/L 51, CSR.

Čas je zlato!

Pred nakupom ogledajte si vse, kar imamo po najnižji ceni.

Darilnica raznih modelov. Modeli od vrst. Šivalnih strojev najnovejše izvedbe. Otroških vozičkov. Sportnih vozičkov. Igrači vozički. Tricikli. Stoli. Holenderjen. Otroških avtomobilov. Stole za učence. Tricikli za prvo bogo. Dela za motorizirane stroje in kolese. Pnevmatika itd.

Ceniki franco. Prodaja tudi na obroke. V posredni oddelki se sprejemajo vse popravila.

„TRIBUNA“ F. B. L.
Tovarna gostilna in otroških vozičkov
Ljubljana, Karlovska cesta 4.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica šte. 50 (v lastnem poslopiju)

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsake vrstnih vrednostnih papirjev, davis in valut, borzna naročila, predajni in kreditni vake vrste, eskompt in inkaso menic ter nakazila v tu- in inozemstvo safe - depositi itd. itd. itd.

Brzojavke: Kredit, Ljubljana — Telefon št. 2040, 2457, 2548 Interurbau 2706 2506 37-L

